

ABSTRAKTI

Elina Late

Lukemisen ja julkaisemisen orientaatiot valtion tutkimuslaitoksissa

Yhteyshenkilöt: Elina Late, Tampereen yliopisto, elina.late@uta.fi.

Sekä tutkimustulosten julkaiseminen että lukeminen ovat erottamaton osa tutkijan työtä. Julkaiseminen niin tieteelliselle kuin muullekin yleisölle on sanottu olevan koko tutkimustyön ydin (Garvey 1979). Pysyäkseen perillä oman tai muiden alojen kehityksestä tutkijan on seurattava sekä tutkimus- että ammattijulkaisuja. Akateemista julkaisemista, lukemista ja niihin vaikuttavia tekijöitä on tutkittu informaatiotutkimuksen alalla melko paljon. Monien tekijöiden, kuten tieteenalan ja työympäristön on huomattu vaikuttavan lukemisen ja julkaisemisen aktiivisuuteen (esim. Puuska & Late 2010). Myös paljon lukevien tutkijoiden on huomattu julkaisevan enemmän (King & Tenopir 1999).

Tässä artikkelissa tutkitaan valtion tutkimuslaitoksissa työskentelevien tutkijoiden lukemisen ja julkaisemisen orientaatioita ja niiden yhteyttä toisiinsa. Tutkimuksessa selvitetään millaisia lukemisen ja julkaisemisen orientaatioita valtion tutkimuslaitoksissa on ja miten ne ovat yhteydessä toisiinsa. Suomessa toimii tällä hetkellä 18 valtion tutkimuslaitosta bio- ja ympäristötieteen, luonnontieteen, lääketieteen, tekniikan, yhteiskuntatieteen ja humanististen tieteiden aloilla (ks. research.fi). Tutkimuslaitokset toimivat eri ministeriöiden alaisuudessa tuottaen tutkimusta sekä tiedeyhteisön, valtion ja yksityisen sektorin tarpeisiin. Vuonna 2010 valtion tutkimuslaitoksissa työskenteli yhteensä 4805 tutkijaa.

Tutkimusmenetelmä- ja aineisto

Valtion tutkimuslaitoksissa työskentelevien tutkijoiden lukemisen ja julkaisemisen aktiivisuutta tutkittiin kyselytutkimuksella vuonna 2010. Kyselylomakkeessa selvitettiin eri dokumenttimuotojen käyttöiheyttä sekä julkaisumääriä eri julkaisufoorumeilla. Kyselyyn vastasi 747 (16 %) tutkijaa kaikista valtion tutkimuslaitoksista.

Vastaajat edustavat bio- ja ympäristötieteitä (33 %), luonnontieteitä (18 %), yhteiskuntatieteitä (15 %), tekniikkaa (13 %), terveys- ja lääketieteitä (12 %), monitieteisiä biotieteitä¹(6 %) ja humanistisia aloja (3 %). Aineiston edustavuudesta tieteenalojen osalta voidaan sanoa varmasti vain se että teknillisten alojen tutkijat aliedustettuja, johtuen VTT:n matalasta vastausprosentista (5 %). Muilta osin tieteenalojen edustavuutta on vaikea selvittää.

1 Monitieteisten biotieteiden edustajaksi laskettiin ne, jotka valitsivat tieteenalakseen bio-tieteiden lisäksi jonkun muun alan, kuten lääketieteet tai yhteiskuntatieteet.

Tulokset

Kyselytutkimuksessa kysyttiin työhön liittyvää eri julkaisumuotojen lukemistiheyttä. Pääkomponenttianalyysia käytettiin lukemisen orientaatioiden selvittämiseen. Analyysin avulla toistensa kanssa eniten korreloivat muuttujat voidaan yhdistää yhdeksi muuttujaksi. Kolme orientaatiota ilmeni (eigenvalue >1). Orientaatiot selittävät yhdessä 62 prosenttia varianssista. Ensimmäinen, tieteellinen lukemisorientaatio (Cronbachin alfa 0,771) pitää sisällään kansalliset ja kansainväliset tieteelliset lehdet, kansalliset ja kansainväliset konferenssijulkaisut, tutkimusraportit ja tieteelliset monografiat. Toinen, ammatillinen lukemisorientaatio (Cronbachin alfa 0,661) pitää sisällään sanoma- ja aikakausilehdet ja ammattilehdet. Kotimaiset tieteelliset lehdet, kotimaiset konferenssijulkaisut sekä tutkimusraportit latautuivat myös ammatilliseen orientaatioon, mutta eivät yhtä vahvasti kuin akateemiseen orientaatioon. Kolmas orientaatio on fakta-lukeminen (Cronbachin alfa 0,636). Tässä orientaatioissa ovat mukana oppi- ja käsikirjat sekä tekniset manuaalit. Näiden teosten lukemisella pyritään faktojen, kuten protokollien, standardien ja käsitteiden selvittämiseen.

Kyselyssä tutkittiin myös tutkijoiden julkaisuaktiivisuutta eri julkaisufoorumeilla. Pääkomponenttianalyysia käytettiin myös julkaisuorientaatioiden selvittämiseen. Tutkimuksessa selvisi neljä julkaisuorientaatiota (eigenvalue >1). Komponentit selittävät yhdessä 63 prosenttia varianssista. Ammatillinen julkaisuorientaatio (Cronbach alfa 0.656) pitää sisällään artikkelit sanoma- ja aikakauslehdissä, artikkelit ammatillisissa lehdissä, artikkelit kotimaisissa tiedelehdissä ja tutkimusraportit. Kotimaiset tiedelehdet latautuivat ammatilliseen julkaisuorientaatioon niiden laajan lukijakunnan vuoksi. Ammattiyleisö on tiedeyhteisön lisäksi kotimaisten tiedelehtien tärkeä yleisö. Julkaisut ammatillisessa orientaatioissa kattavat 41 prosenttia julkaisuista. Toiseen, akateemiseen julkaisuorientaatioon (Cronbach alfa 0.528) kuuluvat kansainväliset tiedelehdet, referoimattomat tieteelliset julkaisut (esim. pääkirjoitukset) ja tieteelliset kokoomateokset. Julkaisut akateemisessa orientaatioissa kattavat 37 prosenttia julkaisuista. Kolmanteen, konferenssijulkaisuorientaatioon (Cronbach alfa 0,543) kuuluvat artikkelit kotimaisissa ja kansainvälisissä konferensseissa. Konferenssijulkaisut kattavat 14 prosenttia julkaisuista. Viimeiseen, teolliseen julkaisuorientaatioon kuuluu ainoastaan yksi julkaisufoorumi, julkaisemattomat tutkimusraportit. Nämä ovat salassa pidettäviä raportteja tutkimusten tilaajaorganisaatioille. Myös tutkimusraportit latautuivat tähän orientaation mutta eivät yhtä voimakkaasti kuin ammatilliseen orientaatioon. Salassa pidettävät raportit kattavat neljä prosenttia julkaisuista.

Pääkomponenttianalyyseistä saaduille lukemisen ja julkaisemisen orientaatioille luotiin summamuuttujat tarkempaa tarkastelua varten. Lineaarista regressioanalyysiä käytettiin lukemisen ja julkaisemisen orientaatioiden välisten yhteyksien tutkimiseen. Mitä kauempina β -kerroin on nolosta, sitä suurempi yhteys muuttujien välillä on. Ammatillinen lukemisorientaatio on tilastollisesti merkitsevästi ($p < ,05$) yhteydessä kaikkiin julkaisuorientaatioihin. Vahvin yhteys on ammatilliseen ja konferenssi julkaisuorientaatioihin. Tieteellinen lukemisorientaatio on tilastollisesti merkitsevästi ($p = ,000$) yhteydessä julkaisemiseen ammatillisessa, akateemisessa ja konferenssi orientaatioissa. Faktalukuorientaatiolla on heikoin yhteys julkaisemiseen. Faktalukuorientaatio on yhteydessä sekä konferenssi että teolliseen julkaisemiseen ($p \leq ,05$).

Taulukko 1. Lukemisen ja julkaisemisen orientaatioiden väliset yhteydet

Luku- orientaatio \ Julkaisu- orientaatio		Ammatillinen		Akateeminen		Konferenssi		Teollinen	
		β	Sig.	β	Sig.	β	Sig.	β	Sig.
Ammatillinen		,406	,000	,077	,048	,121	,002	,076	,047
Akateeminen		,321	,000	,204	,000	,209	,000	,045	,247
Fakta		-,007	,850	,030	,430	,084	,029	,082	,031

Johtopäätökset

Tutkimuksessa selvisi kolme eri lukemisen ja neljä julkaisemisen orientaatiota valtion tutkimuslaitoksissa. Valtion tutkimuslaitoksissa ammatillinen julkaiseminen ja lukeminen ovat tärkeässä asemassa tutkijoiden työtä akateemisen lukemisen ja julkaisemisen rinnalla. Tutkimuksen tulokset vahvistavat jo aiemmissa tutkimuksissa (esim. King & Tenopir 1999) todistetun tiedon, että aktiivinen lukeminen on yhteydessä aktiiviseen julkaisemiseen. Uutena tietona tässä tutkimuksessa tuli erilaisten julkaisu- ja teollisten julkaisumuotojen yhteys. Ammatillisella ja akateemisella lukemisella on suurin vaikutus julkaisuaktiivisuuteen. Faktalukuorientaatio on yhteydessä konferenssijulkaisemiseen ja teolliseen julkaisemiseen. Salassa pidettäviin tutkimusraportteihin ei aina kuulu niin sanottua teoreettista osuutta tai kirjallisuuskatsausta, jolloin tutkijan ei tarvitse perehtyä kirjallisuuteen samassa määrin kuin akateemisia tai ammatillisia julkaisuja kirjoittaessaan.

Lähteet:

Garvey, Willian (1974). Communication, the essence of science: Facilitating information exchange among librarians, scientists, engineers, and students. Oxford : Pergamon Press.

King, D.W & Tenopir, C. (1999). Using and reading scholarly literature. Teoksessa: Annual Review of Information Science and Technology 34, 423-477. Medford, NJ: Learned Information.

Puuska, Hanna-Mari & Late, Elina (2010). Julkaisukäytännöt yliopistoissa ja valtion tutkimuslaitoksissa: kolmen tieteenalan vertailu. Informaatiotutkimus 29(3).